

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
"А Р Г И Р А Ж Е Ч К О В А"
град С Л И В Е Н

тел: (044) 624672, факс: (044) 636314, e-mail: argira_school@abv.bg

Утвърден със заповед

№ РД 06 – 525 от 11.09.2020 г.

ПЛАН
ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ
ЗА
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

СЪСТАВ НА СЪВЕТА:

Председател: Снежанка Узункирофва

Членове:

Иван Иванов – старши учител

Олга Желева - СИСДВР

Александра Вълкова - ученик, член на ОС

СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи ученика;
- Извършва се от позицията на силата;
- Повтаря се многократно във времето

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с учениците, обект на тормоз, изолиране

Тормозът може да бъде реален или виртуален.

Основните признаци:

- разпространяване на материали, които уронват достойнството на ученика или го унижават;
- свободното разпространяване на слухове, клюки и заплахи и др.

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие учениците в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в училище.

Единният механизъм за противодействие на тормоза е разработен от Министерството на образованието, младежта и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствените организации – НМД, фондация „Стъпки за невидимите деца в Българи,” фондация „Асоциация Анимус”, Дружеството на психолозите в България и УНИЦЕФ.

1. Във всяко училище се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът да се ръководи задължително от помощник-директор и да включва училищния психолог или педагогически съветник, учители, ученици и родители.
2. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.
3. Комплексът от превантивни мерки трябва да включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.
4. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.
5. По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите ученици. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.
6. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между учениците и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

II. Цели

- Да се обмислят стратегии за ангажиране на училищния екип в дейности, които ще ги подкрепят за създаване на общо разбиране за тормоза и насилието.
- Да се усвоят уменията, необходими при изготвянето на училищен план за действие.
- Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище
3. Запознаване педагогическият съвет и учениците със заповед “Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище”

IV. Дефиниране на елементите на защитната мрежа.

Под защитна мрежа разбираме превенция на насилническо поведение, когато всеки поема своята част от общата отговорност; поставянето на ясни граници и изграждането на ценности, правила и процедури, които да не допускат тормоз. Изграждането на защитна мрежа предвижда дейности на няколко нива:

а/ на ниво клас – постигане на разбиране от учниците какво точно е тормоз, до какво води това поведение и как се чувстват различните „участници”.

В час на класа, се обсъждат и дискутират взаимоотношенията:

- ученици – учител → целта ни е учениците да осъзнаят, че говоренето в час е форма на тормоз към учителя;

Дискутиране на конкретни казуси на тормоз в класната стая, в коридора, по Интернет и др., договаряне какво ще се прави, ако се нарушат правилата и ценностите на класа – дискутиране и приемане на новите понятия „дисциплиниране” и „възстановяване на щета”.

- учител – ученици → важно е учителите да се отнасят с уважение към учениците / да се обръщат към тях по име, да ги изслушват търпеливо, да не ги обиждат/.

Заради отношението на учителя може да бъде саботиран часа или учениците да внимават, макар и да нямат особен интерес към предмета. Симптомите на психическия тормоз се проявяват като безразличие и равнодушие, враждебност, злоупотреба с власт над тях, дистанциране от тях и неразбиране.

б/ на ниво училище – избор на Комисия по превенция на тормоза, която следи за прилагането на политиката, огласяването ѝ, инициира дискусии в училище.

в/ дейности с ИСДВР– отношенията ИСДВР – учители, комуникацията е насочена към взаимна оценка на работата, с елементи на сътрудничество. На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза.

V. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище:

1. Сформиране на училищен координационен съвет и запознаване на педагогическия съвет, ИСДВР и учениците с превантивните мерки
срок: 30.09.2020 г.
отг. С. Узункирова
2. Провеждане на изследване под формата на анонимен въпросник, който учениците попълват самостоятелно, като в предварителна инструкция се описват специфичните характеристики на тормоза
срок: ноември 2020 г. - февруари 2021 г.
отг.: С. Узункирова
3. Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – форми, резултати, последствия и правила
срок: февруари 2021 г.
отг. С.Узункирова
4. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса
срок: 30 ноември 2020 г.
отг.: класни ръководители
5. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз /при възникнала необходимост/
Срок: февруари 2021 г.
Отг.: Директора на училището
6. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема
Срок: януари 2021 г.
Отг.: Членове на комисията
7. Актуализиране на процедури за реагиране в ситуации на тормоз
Срок: ноември 2020 г.
Отг.: Членове на комисията
8. Запознаване на учители и ученици с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз
Срок: декември 2020 г.
Отг.: Членове на комисията; класни ръководители
9. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:
а) превенция на тормоза;
б) правата и задълженията на учениците.
Срок: ноември 2020 г.
Отг.: Членове на комисията
10. Запознаване на ученици с аспектите на насилието и начините за справяне с него
Срок: февруари 2021 г.
Отг.: кл. ръководители

11. Провеждане на индивидуални консултации с ученици понасящи или извършители на тормоз

Срок: октомври 2020 г. – юни 2021 г.

Отг.: класни ръководители

12. Да се създаде единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Регистърът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.

Срок: декември 2020 г.

Отг.: Членове на комисията

13. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, ИСДВР и училищно ръководство.

Срок: октомври 2020 г. – юни 2021 г.

Отг.: Членове на комисията

14. Приемане на правила и процедури за работа с:

14.1 Ученик, жертва на тормоз;

14.2 Ученик, упражнило тормоз;

14.3 Ученици, които помагат и подкрепят тормоза;

14.4 Ученици наблюдатели.

Срок: октомври 2020 г.

Отг.: Членове на комисията

ЗАДЪЛЖЕНИЯ

I. Процедури при установен училищен тормоз между учениците.

Трябва да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуацията на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите ученици. Всяка намеса изисква внимателна преценка.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

➤ В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

➤ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо ученика, който е упражнил тормоза:

➤ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с ученика. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

Важно е класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо ученик, когото е обект на тормоз:

Работата с ученици, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с ученика, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило; Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава ученика в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

➤ Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозения ученик.